

LILIANA Miodońska-Rączka

HARALAMPIE POLENAKOVIĆ – TWÓRCA MACEDOŃSKIEGO LITERATUROZNAWSTWA

Abstrakt

Haralampie Polenaković – twórca macedońskiego literaturoznawstwa

Wśród twórców dyscypliny naukowej o specyficznym znaczeniu dla każdego narodu, jaką jest literaturoznawstwo, w Macedonii największą wszechstronność wykazał H. Polenaković (1909–1984). Swe badania naukowe skoncentrował wokół zagadnień dotyczących historii literatury, a zwłaszcza folklorystyki, starej literatury okresu cyrylo-metodejskiego oraz na problematyce wieku XIX. Fascynacjom tym towarzyszyły także inne dyscypliny naukowe, będące bliskimi lub komplementarnymi dla wymienionych, wśród których należy wspomnieć m. in.: numizmatykę, heraldykę, tekstologię.

Macedoński naukowiec korzystał również z każdej okazji, by wypowiedzieć się na temat języka macedońskiego i związanych z nim kwestii językoznawczych. Kilka swoich prac poświęcił macedońskiej dziewiętnastowiecznej leksykografii. Swe zainteresowania kierował także ku innym dziedzinom badań nad językiem, np. ku żargonowi czy antroponimii.

Abstract

Haralampie Polenaković – the Creator of Macedonian Literary

Among creators of an academic discipline with a special significance to each nation, which is linguistics, H. Polenaković (1909–1984) displayed the highest versatility in Macedonia. He concentrated his academic research upon the issues related to the history of literature, particularly upon folklore studies, the old literature of the Cyrillo-Methodian period and upon problematic issues of the XIX century. These fascinations were also accompanied by other academic disciplines, which were related to or which were complementary with the ones listed above, among others, by numismatics, heraldry, textology.

The Macedonian academic also made use of every opportunity to express his opinions on the Macedonian language and on linguistic issues connected with that language. He dedicated several of his works to the Macedonian lexicography of the nineteenth century. He also addressed other domains of research into language, for example jargon and anthroponymy.

Słowa kluczowe

Macedonia ■ literaturoznawstwo ■ folklor ■ językoznawstwo ■ świadomość i tożsamość narodowa

Key words

Macedonia ■ Literary Studies ■ folklore ■ linguistics ■ national awareness and identity

Wśród twórców dyscypliny naukowej o specyficznym znaczeniu dla każdego narodu, jaką jest literaturoznawstwo, w Macedonii wymienia się trzy nazwiska. Są to: Haralampie Polenaković (1909), Dimitar Mitrev (1919) i Blaže Koneski (1921). Analizując kierunek ich badań naukowych, można zauważyć wyraźną polaryzację zainteresowań. Największą wszechstronność wykazywał H. Polenaković, który skupił swą uwagę na historii literatury, a zwłaszcza na folklorystyce, na starej literaturze okresu cyrylo-metodyjskiego oraz na problematyce wieku XIX. Fascynacjom tym towarzyszyły także inne dyscypliny naukowe, będące bliskimi lub komplementarnymi dla wymienionych, wśród których należy wspomnieć m. in.: numizmatykę, heraldykę, tekstologię.

D. Mitrev skupił swe naukowe zainteresowania na zagadnieniach teorii literatury, krytyce literackiej, historii literatury, ale także na problemach historii kultury i historii politycznej.

Trzeci z wymienionych – B. Koneski, obok swych retrospektywnych prac związanych z historią literatury, wśród których wyróżniają się portrety – eseje pisarzy macedońskich, skoncentrował swą pracę naukową na problematyce dotyczącej historii języka macedońskiego i jego normatywnej gramatyce.

1.

H. Polenaković urodził się 17 stycznia 1909 r. w Gostivarze, w rodzinie rzemieślniczej. Tam też rozpoczął swoją edukację, natomiast naukę w gimnazjum kontynuował w Skopje, gdzie następnie podjął studia na Filozofskim fakultecie, uzyskując dyplom jego ukończenia w 1934 roku. Należał do pokolenia Kočo Racina (1908), którego był niemal rówieśnikiem. Niejednokrotnie wskazywano na wiele zbieżności dotyczących obu postaci, które w znaczący sposób odcisnęły piętno na dziejach macedońskiej kultury.¹

Kiedy w 1928 r. Racin zadebiutował na serbsko-chorwackiej arenie literackiej zbiorem wierszy *Antologijata na bolkata (Antologia bólu)*, Polenaković rozpoczął studia na skopijskim uniwersytecie. Kolejną ważną datą w obu życiorysach był rok 1934, który dla Racina zapoczątkował macedoński okres w jego twórczości, zaś dla Polenakovicia stanowił początek naukowej kariery, którą rozpoczął jako asystent na skopijskim Filozofskim fakultecie.

Jednakże rok 1934 stanowił przełomową datę przede wszystkim dla narodu macedońskiego. Wtedy bowiem Trzecia Komunistyczna Międzynarodówka

¹ Zob. G. Todorovski, *Svetlinita na eden redok i mnogustran tvorečki angažman*, [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 1*. Skopje 2007, s. 7–30.

oficjalnie uznała odrębność narodową Macedończyków oraz ich języka. Stało się zatem faktem to, o czym pisał Krste P. Misirkov w swej pracy *Za makedonskite raboti (O macedońskich sprawach)*, wzywając Macedończyków do narodowego separatyzmu i otwierając nowy rozdział w dziejach macedońskiego języka.

Zarówno dla Racina, jak i Polenakovicia wolna ojczyzna stanowiła cel nadrzędny, którego osiągnięcie było możliwe w dwojaki sposób, o czym wspominał sam Misirkov – poprzez walkę zbrojną lub drogą krzewienia oświaty. Rewolucyjna droga obrona przez macedońskiego poetę, doprowadziła go do rychłej śmierci w 35-ym roku życia, podczas gdy Polenaković związał swe życie z karierą naukową.

Wkrótce po ukończeniu studiów, na wniosek jednego z największych bałkańskich jugoslawistów prof. Petra Kolendicia, został mianowany asystentem w grupie *Narodowy język i literatura*. W 1939 r. obronił pracę doktorską, której przedmiotem były *Turskite elementi vo aromanskiot (Elementy tureckie w dialekcie aromańskim)*, co miało miejsce w Zagrzebiu wobec komisji, w której skład weszli: prof. Petar Skok, prof. Mirko Dejanović oraz prof. Stjepan Ivšić. Już na początku naukowej kariery rozpoczął publikację swych artykułów na łamach takich renomowanych czasopism, jak: *Južni pregled, Skopski glasnik, Naš jezik, Prilozi za kniževnost, jezik, istoriju i folklor* czy *Revue internationale des études balkaniques*. Wojna przerwała pracę świetnie zapowiadającego się młodego naukowca. Lata 1941–45 wraz z rodziną spędził w Belgradzie, opuszczając Skopje w obliczu bułgarskiej okupacji. Okres ten stanowi przerwę w pracy naukowej, gdyż H. Polenaković był pozbawiony możliwości pisania i publikowania swych prac.

Po zakończeniu działań wojennych powrócił do Skopje, gdzie włączył się w budowanie naukowego i kulturalnego życia kraju. Aktywnie uczestniczył w pracach nad organizowaniem Uniwersytetu Kiril i Metodij i jego Filozofskog fakulteta w Skopje, a szczególnie Katedry Literatur Południowosłowiańskich, którą kierował od chwili jej powstania do roku 1960, pełniąc funkcję prodziekana i dziekana. Był jednym z założycieli wielu instytucji naukowych, zajmujących się literaturą oraz językiem macedońskim. Należą do nich: Seminar za makedonski jazik, literatura i kultura, Institut za makedonski jazik, a także *Bigorskite naučno-kulturni sredbi*. Równocześnie angażował się w działalność wydawniczą wielu naukowych periodyków, m. in. wychodzącego przy Katedrze pisma *Trudovi, Literaturen zbor* – wydawanego przez *Društvo za makedonski jazik i kultura, Prilozi* – publikowanego przez *MANU (Makedonskata akademija na naukite i umetnostite)*.

Prof. H. Polenaković włożył również ogromny wkład w formowanie najbardziej znaczącej w naukowym i kulturalnym życiu Macedonii instytucji, jaką jest Macedońska Akademia Nauki i Sztuki. Był członkiem jej Komisji Zało-

życielskiej. W ciągu dwóch mandatów pełnił funkcję wiceprzewodniczącego *MANU*, a następnie sekretarza Oddziału do spraw lingwistyki oraz literatury. Jego niezwykle aktywna działalność w ramach tej naukowej placówki jest znana i powszechnie ceniona. W 1965 r. został wybrany członkiem zagranicznym Serbskiej Akademii Nauki i Sztuki, a w 1975 r. podobnej instytucji w Bośni i Hercegowinie. Spośród rozlicznych dziedzin naukowej aktywności prof. H. Polenakovića należy również wymienić jego zaangażowanie w zakresie leksykografii. Był głównym redaktorem macedońskiej części edycji *Encyklopedii Jugosławii*.

2.

Skomplikowane koleje losu macedońskiego narodu sprawiły, iż dopiero wiek XIX, będący okresem gwałtownych przemian politycznych na arenie międzynarodowej, rozbudził macedońską świadomość narodową. Okres ten trwał jednak wyjątkowo krótko, gdyż zakończenie drugiej wojny bałkańskiej i ustalenia traktatu bukareszteńskiego z 1913 r. oznaczały dla Macedończyków kres marzeń o niepodległości. Radykalną zmianę sytuacji przyniosła II wojna światowa, a po jej zakończeniu proklamowanie w 1945 r. Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii, w skład której wchodziła również Socjalistyczna Republika Macedonii.

Osiągnięta wreszcie niepodległość wymagała dokonania całkowitej rewizji przeszłości w duchu zapisu pozostawionego przez samego K. Misirkova: *Na svoeto da se gleda so svoi oči*.² oraz G. Prličeva: *Poznaj se sebesi – počituvaj se sebesi – zaštituvaj se sebesi!*³ Naprzeciw tym potrzebom wyszedł prof. H. Polenaković, który „(...) *toj kako prv megu prvite vo razdvižbata na makedonskite humanitarni naučni disciplini demonstrira osmisluvawe na onaa početna, temelna i udarna etapa vo razvitokot na narodonaukata i literaturoznalstvoto, etapa što će gi razbudi i pottikne procesite na pasioniranoto sobirawe i obrabotuvawe na fakti i podatoci, novootkrieni i novosogledani i će gi povrze so tendencijata, stremežot i naporite kon novo nivno čitanje i tolkuvanje.*“⁴ Czterdzieści lat jego kariery naukowej określa się mianem etapu przyśpieszonego rozwoju macedońskiego literaturoznawstwa lub – po prostu – etapem H. Polenakovića.

² G. Todorovski, *Svetlinite na eden redok i mnogustran tvorečki angažman*, [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela I*. Skopje 2007, s. 15.

³ Ibidem, s. 7–8.

⁴ G. Todorovski, *Svetlinite na eden redok i mnogustran tvorečki angažman*, [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela I*. Skopje 2007, s. 16–17.

Badacze jego spuścizny zgodnie podkreślają trzy pojęcia, które wiążą się nierozdzielnie z wszystkimi dokonaniem Profesora. Są to: faktografia, akrybia oraz pozytywizm. Pozostawił po sobie imponujące dzieło, które stanowi ponad 650 pozycji bibliograficznych. Niestrudzenie przeszukujący archiwa, w miarę dokonywanych nowych odkryć, często uzupełniał już opublikowane prace o nowe fakty i płynące z nich wnioski. Taka metodologia postępowania sprawiła, iż: „*Studiite na Haralampie Polenaković se rekonstrukcija na edna sinhrona povećevekovna pretstava za makedonska kniževna tradicija vo minatototo. So niv se razjasnuvaat mnogu zapletkani jazli i nejasnotii vo našeto mnoguvekovno opstojuvanje. Da ja dokažuvaš vistinata, da bideš verodostoen na prostorite kade što taa istrajuvala nasproti čestite i brojni krivotvorenja i kleveti – skapocen e i isklučitelten potfat koj poseduva svoja nepobitna i tvorečka i moralna vrednost.*“⁵

3.

H. Polenaković rozpoczął swoją naukową karierę, pisząc doktorską dySSERTACJĘ z dziedziny lingwistyki – *Turski elementi u aromanskom dijalektu*. W związku z tym, iż niedługo po obronie pracy wybuchła II wojna światowa, jej tekst zawieruszył się w tym niesprzyjającym nauce i kulturze okresie. Po latach została odnaleziona w archiwum prof. P. Skoka i opublikowana przez *MANU* w 2007 r. Sam autor podkreśla, iż problematyką dialektów aromańskich w okresie poprzedzającym I wojnę światową zajmowali się wyłącznie obcokrajowcy, zwłaszcza Niemcy. W przeciwieństwie do pozostałych badaczy, Polenaković posługiwał się tym dialektem od urodzenia i posiadał aktywną znajomość języka tureckiego.

O pochodzeniu H. Polenakovicia świadczy trzysylabowe połączenie POLENAK, obecne również w formach nazwisk najbliższej rodziny, wywodzące się od toponimu *Polena*, będącego nazwą wsi w południowej Albanii w okolicy Korçy, w pobliżu Moskopola. Stąd przodkowie przybyli do Macedonii, osiedlając się najpierw w Gostivarze, później zaś w Skopje.

W związku z uwarunkowaniami politycznymi turecki stanowił w ciągu kilku wieków osmańskiej dominacji język powszechnej komunikacji, którym posługiwała się administracja państwowa, wojsko oraz inne dziedziny życia społecznego. Wszystko to sprawiło, iż turczyzmy w naturalny sposób przenikały do języków ujarzmionych narodów.

---

⁵ M. Ćurčinov, *Isklučitelten naučen kniževno-istoriski pridonos*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela* 7. Skopje 2007, s. 361.

Mimo ogromnego opóźnienia, z jakim ukazała się omawiana praca, nie straciła ona niczego ze swej aktualności. Turczyzmy są do dnia dzisiejszego obecne nie tylko w aromańskim, ale również w innych językach bałkańskich, w tym w języku macedońskim. „*Registriranjeto na ovoj istoriski leksički fond, vo koj mnogu turcizmi denes se ušte se vo upotreba, e od ogromno značenje vo izgotvuvanjeto na etimološkiot rečnik na makedonskiot jazik kako i za edna podetalna istorija na makedonskiot jazik, proekti što doprva treba da se realiziraat. Ne pomalo e značenjeto na ovoj trud i za samata turska lingvistika.*“⁶

Wśród najbardziej znaczących prac prof. Polenakovicia należy wymienić publikację wydaną w 1952 r., zatytułowaną *Stranici od makedonskata kniževnost*, która odbiła się szerokim echem w macedońskim świecie naukowym. Jednak największe zainteresowanie wzbudziło przygotowane osobiście przez autora pięciotomowe wydanie opracowanej przez niego historii literatury macedońskiej. *Beše toa sinteza na dolgogodišnoto i neumorno graditelstvo i jasen dokaz deka navidum disperzivnite interesi na avtorot što preleagaat na arhipelag od raznostrani proučuvanja – vsušnost gravitira okolu nekolku klučni oblasti i deka poseduva hronološki jasno profilirani tematski koordinati.*⁷

Pierwszy tom zatytułowany *Vo mugrite na slovenskata pismenost* obejmuje zagadnienia dotyczące macedońskiej średniowiecznej tradycji. W swym opracowaniu H. Polenaković poprzez wybrane kręgi tematyczne omówił całość podstawowych zagadnień dotyczących problematyki starosłowiańskiej/cerkiewnosłowiańskiej. Obejmują one: historię powstania słowiańskiego piśmiennictwa; działalność misyjną, cerkiewno – religijną i oświatową; zagadnienia odnoszące się do starosłowiańskiego pisma – jego aspekt literacko-historyczny i lingwistyczny oraz źródła historyczne (*Panońskie legendy, Żywoty św. Klimenta*); centra religijno – oświatowe i literackie; postaci i działalność świętych: Cyryla i Metodego, Klimenta oraz Nauma.⁸

Równocześnie autor, pisząc o tym odległym okresie, czynił odniesienia do czasów znacznie bliższych, a przede wszystkim do odrodzenia narodowego w pracach: *Kirilometodievskoto prašanje kaj Makedoncite vo XIX vek i Kliment Ohridski i našite prerodbenici.*

Drugi tom – *Studii od makedonskiot folklor* – jest najobszerniejszy. Został w całości poświęcony macedońskiemu folklorowi od pierwszych zapisów pieśni ludowych do końca XIX w. Prof. Polenaković podkreślał, iż naród macedoń-

⁶ P. Atanasov, *Pogovor*. [w:] H. Polenaković, *Turskite elementi vo aromanskiot*. Skopje 2007, s. 203.

⁷ M. Ćurčinov, *Isklučitelan naučen kniževno-istoriski pridones*. [w:] Haralampie Polenaković, *Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 358.

⁸ Zob. M. Miovski, *Ehoto na staroslovenska / crkovnoslovenskata bazična problematika vo naučnata ostavina na Haralampie Polenaković*. [w:] Haralampie Polenaković, *Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 231.

ski, podobnie jak inne narody południowosłowiańskie i bałkańskie, posiadały swoją literaturę znacznie wcześniej przed pojawieniem się literatury pisanej, przed epokowymi dziełami soluńskich braci Konstantyna i Metodego oraz ich następców – Klimenta i Nauma Ochrydzkiego. (...) *So pravo se istaknuva deka makedonskata narodna kniževnost – a osobeno narodnata pesna – sekogaš go sledela životot na makedonskiot čovek i za nea so pravo može da se reče deka „vo golema merka e i istorija i publicistika” na makedonskiot narod.*⁹

Na szczególną uwagę zasługuje ta część opracowania, którą autor poświęcił pieśniom epickim, a zwłaszcza ich oryginalnej, odbiegającej od przyjętych stereotypów, kategoryzacji. Zaliczył do nich m. in. pieśni mitologiczne i religijne, obok historycznych, epickich oraz poświęconych znanym w historii postaciom. Prof. Polenaković wprowadził tu niezbyt popularny w nauce o folklorze termin, odnoszący się do najwcześniejszych pieśni epickich, określając je mianem niehistorycznych.

Pisząc o bogactwie macedońskiego folkloru i o jego niepodważalnej roli w utwierdzeniu przez wieki tożsamości kulturowej i narodowej Macedończyków, autor dokonywał często komparacji, czego owocem są m. in. następujące prace: *Kuzman Šapkarev i J.J. Štrosmaer, Šapkarev i Vuk Karadžić, "1001 noć" i našite narodni umotvorbi.*

Wiele uwagi poświęcił H. Polenaković dziełu Vuka Karadžicia. W pracy *Vuk Karadžić i makedonskata narodna pesna* pisał: *Vuk St. Karadžić e prviot čovek što objavi narodni pesni od makedonskiot teren, od Pirinska Makedonija (denes Narodna Republika Bugarija), narečuvajći gi bugarski*¹⁰, zaś w studium *Vuk St. Karadžić, Viktor I. Grigorovič i Stanko Vraz kako sobirači i izdavači na makedonska narodna pesna* odniósł się do błędów natury historyczno – geograficznej, popełnionych przez wielkiego kolekcjonera pieśni ludowych: *Zemajći go vo razgleduvawe prvoto izdanie na Slovarite, Karadžić go ispravi srpskoto (ilirskoto) narečje i go dodade „bugarskoto – makedonskoto”, za koe dotogaš, kako što se reče ponapred, ne se znaeše deka postoi, ili se smetaše za dijalekt na srpskiot jazik.*¹¹ Jednak o Karadžiciu mówi jako o jednym *od najvidnite slavisti od toa vreme.*¹²

Niezwykle cenna dla macedońskiej folklorystyki jest dokonana przez Polenakovicia analiza książki Vuka *Dodatak k sankpeterburgskim sravnitelnim*

⁹ Cyt. za: T. Sazdov, *Za pregledot na makedonskata narodna kniževnost od Haralampie Polenaković.* [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7.* Skopje 2007, s. 297.

¹⁰ Cyt. za: V. Vuković, *Za neкои aspekti na kniževnoistoriskite trudovi na Haralampie Polenaković.* [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7.* Skopje 2007, s. 36.

¹¹ Loco cit.

¹² Haralampie Polenaković, *Stranici od makedonskata kniževnost*, „Makedonska kniga”, Skopje 1969 (1951). – *Makedonskata narodna pesna, nejzinite sobirači izdavači vo prvata polovina na 19 vek*, s. 48.

rječnicama sviju jezika, s osobitim ogleđima bugarskog jezika, wydanej w 1822 r. w Wiedniu. Pisząc o niej, autor prezentuje Karadžicia jako pierwszego zbieracza pieśni ludowych i wydawcę macedońskich pieśni ludowych. Wskazuje jednak również na inne zainteresowania i aktywności serbskiego sławisty, wśród których należy wymienić także: leksykograficzne, gramatyczne czy literacko – historyczne, a więc te, które zwykle są pomijane lub wspomniane tylko mimochodem, mimo że zasługują na dużą uwagę. W stosunku do zebranych pieśni ludowych z Razloga i jego okolic Vuk nie zachowuje się jedynie jako ich kolekcjoner i wydawca (...) *tuku na niv gleda i kako na lingvistički materijal spored koj se oceniva, među drugoto, i bogatstvoto, izgradenosta i ubavinata na eden jazik, kako i negovata sličnost (i obratno) so drugite slovenski i pred se so srpskiot jazik. Vuk, znači, i vo ovoj slučaj postapuva kako „gramatičarski genij“ kako što za nego e rečeno od strana na Jernej Kopitar, mentor na negovata sobiračka, gramatičarska i kniževna rabota. Kako slavist, Vuk e živo zainteresiran za slovenskite i drugi balkanski jazici, nivnite dijalekti, sličnosti i razliki, pretpočitajči ja naukata za jazikot kako osnova za site drugi proučuvawa – od etnografskite do kniževnoistoriskite.*¹³

W wyniku dogłębnej analizy dostępnych materiałów, prof. Polenaković wysunął wniosek, iż Karadžić opracował szkic gramatyki jednego z macedońskich dialektów – razloszkiego. W kwestii zaś na „bugaštinata” w języku *Dodatku Vuka*, opierając się na opiniach wielu naukowców¹⁴, zakonkludował: *Reakcijata što ja predizvika kaj trnovskite Bugari izjavata na Karadžić za bugaštinata na jazikot vo negoviot „Dodatok”, (...) dovolno jasno zboruva za toa deka vistinskite Bugari, vo toa vreme dodeka ušte ne bea se rodile velikobugarskite tendencii sprema Makedonija, makedonskiot, razloškiot govor ne mnogu rado go priznavaa za svoj, pri se što toa go tvrdeše eden avtoritet kakov što beše Karadžić.*¹⁵ W innym zaś miejscu podkreśla, iż Karadžić był również autorem pierwszego krótkiego przeglądu literatury macedońskiej.¹⁶

W tomie trzecim *Dziel wybranych* zatytułowanym *Nikulcitate na novata makedonska kniževnost* zostały zgromadzone opracowania dotyczące okresu połowy XIX stulecia, kiedy w nowych warunkach socjalno – ekonomicznych, w oparciu o romantyczne dążenia, pojawiły się narodowo – wyzwolencze ideały. Najbardziej znaczące nazwiska macedońskiego Odrodzenia to: Konstantin

¹³ M. Drugovac, *Haralampie Polenaković za Vuk Stefanović Karadžić*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 77–78.

¹⁴ Zob. M. Drugovac, *Haralampie Polenaković za Vuk Stefanović Karadžić*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 77–78.

¹⁵ *Ibidem*, s. 79.

¹⁶ Haralampie Polenaković, *Stranici od makedonskata kniževnost*, „Makedonska kniga”, Skopje 1969 (1951). – Makedonskata narodna pesna, nejzinite sobirači izdavači vo prvata polovina na 19 vek, s. 48.

Miladinov, Grigor Prličev, a także Joakim Krčovski oraz Kiril Pejčinović. Równolegle uwaga autora opracowania została skupiona na działalności macedońskich drukarzy i drukarniach, które pojawiły się w I połowie XIX w.

Czwarty tom edycji *Vo ekot na narodnoto budewe* składa się z trzech odrębnych segmentów, poświęconych kolejno: Jordanovi Hadži Džinotovi, braciom Konstantinovi i Andrei Petkovičom oraz życiu i twórczości Grigora Prličeva.

W ostatnim, piątym tomie – *Studii za Miladinovci* – prof. H. Polenaković zajął się omówieniem dzieła braci Konstantina i Dimitra Miladinovców, w którym na podstawie pieczołowicie gromadzonych materiałów, głównie archiwalnych, w całości nowy sposób przedstawił życie i twórczość znakomych działaczy kulturalnych, nauczycieli i badaczy folkloru.

W tym miejscu należy podkreślić, iż zarówno problematyka dotycząca braci Miladinovców, jak i twórczości G. Prličeva stanowiły dla prof. Polenakovicia niewyczerpane źródło jego naukowych fascynacji, które zaowocowały niezwykle ciekawymi opracowaniami, pozwalającymi na wyjaśnienie wielu nieścisłości i dokonanie koniecznych sprostowań.¹⁷

Wprawdzie w centrum uwagi macedońskiego naukowca znajdowały się zagadnienia literaturoznawcze, niemniej jednak korzystał z każdej nadarzającej się okazji, by wypowiedzieć się na temat języka macedońskiego i związanych z nim kwestii językoznawczych. Kilka swoich prac poświęcił macedońskiej dziewiętnastowiecznej leksykografii. Swe zainteresowania kierował także ku innym dziedzinom badań nad językiem, np. ku żargonowi czy antroponimii.¹⁸

4.

Ogromny dorobek naukowy prof. Polenakovicia zgromadzony w postaci *Dziel wybranych*, oprócz pierwszego wydania w 1973 r., doczekał się jeszcze dwóch kolejnych edycji – sześciotomowej w 1988 r. i wzbogaconego o jeden dodatkowy tom wydania w roku 2007. Ostatnie, oprócz dotychczas opublikowanych prac, zostało w tomie szóstym poszerzone o utwory literackie napisane przez prof. Polenakovicia, zaś tom siódmy zawiera niezwykle cenny zbiór tekstów pióra naukowców i ludzi kultury, poświęconych jego naukowemu dorobkowi. W jednym z nich możemy przeczytać fragment, stanowiący podsumowanie efektów pracy sławnego naukowca, będący równocześnie niezwykle trafnym komentarzem do sytuacji całego współczesnego macedońskiego literaturo-

17 Zob. P. Avramoski, *Harlampie Polenaković kako istražuvač i prosleduvač na životot i deloto na braćata Miladinovci*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 163–175.

18 Zob. B. Vidoeski, *Jazičnata problematika vo opusot na H. Polenaković*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 154–162.

znawstwa: *Na komemorativniot sobir, po povod smrtta na akad. Haralampie Polenaković, Blaže Koneski, točno pred 20 godini reče: "Zad akad. Haralampie Polenaković ostanuva impozantno naučno delo. Nego so pravo možeme da go narečeme osnovopoložnik na makedonskata literatura". Imeto na Blaže Koneski ovde ne e slučajno spomnato. So svoite istražuvawa i tolkuvanja na našata kniževno – istoriska i kulturna tradicija, Haralampie Polenaković i Blaže Koneski povlekoa edna jasna, crvena linija, od koja ne može da se odi nazad. Od nea može da se odi samo napred.*¹⁹

---

¹⁹ M. Ćurčinov, *Isključitelen naučen kniževno – istoriski pridonos*. [w:] *Haralampie Polenaković, Izbrani dela 7*. Skopje 2007, s. 361–362.